

Рицар Б., Зубков М.

**XIV МІЖНАРОДНА ТЕРМІНОЛОГІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СЛОВОСВІТ 2016»**

Від 29 вересня до 1 жовтня Технічний комітет стандартизації науково-технічної термінології (ТК СНТТ, ТК 19) під егідою Міністерства освіти і науки України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості», Наукового товариства ім. Тараса Шевченка, Наукового товариства ім. Шевченка в Америці та Львівського відділу Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка у стінах одного із найрейтинговіших вишів України НУ «Львівська політехніка», який цього року святкує своє 200-річчя, радо приймав науковців-термінологів, філологів і всіх небайдужих до долі українського слова.

Чергова XIV Міжнародна термінологічна конференція «Проблеми української термінології *СловоСвіт 2016*» попри війну й економічну скруту згуртувала близько ста українських науковців, гостей і студентів.

Окрім представників львівських наукових шкіл, які традиційно домінували, участь у термінологічному форумі взяли їхні колеги з десяти українських міст, а також з Австрії, Польщі, Канади та США.

На пленарному і трьох секційних засіданнях було виголошено понад 60 доповідей присвячених: теоретичним засадам термінознавства, лексикографії та міжмовним зв'язкам, термінології природничих і гуманітарних знань.

Відкривши урочисте пленарне засідання, голова програмового комітету й ТК 19 проф. Б. Рицар, надав слово для привітання заступникові з питань метрології в. о. генерального директора ДП «Львівстандартметрологія» Ігорові Щуру.

Наукову частину форуму розпочав австрійський науковець із Міжнародного інформаційного термінологічного центру Infoterm X. Галінські з доповіддю «Terminology and multilingual product masterdata management».

Харківець проф. М. Гінзбург виклав «Правила вживання ся-дієслів у фахових українських текстах». Пояснивши їхні чотири основних значення (зворотне, безособове, пасивне й активне), а також дев'ять різновидів зворотного значення, він запропонував для них несуперечливу терміносистему. Зілюстрував критерії, що дають змогу однозначно відрізнити природні українські конструкції з цими дієсловами.

Знаковою виявилась полемічна доповідь д. хім. н. проф. В. Яворського «Стандартизація назв хімічних елементів, понять, термінів та визначень хімії – нагальне завдання сьогодення» та його колеги-опонента д. хім. н. проф. М. Никипанчука (НУ «Львівська політехніка»), яка викликала жваву дискусію й подальше обговорення та висновки викладені в Ухвалі.

Традиційно цікавою й корисною була інформація секретаря фізико-математико-астрономічної термінологічної комісії НАН України к. фіз.-мат. н. О. Кочерги «Тривале спотворювання та новітні спотворення семантики українських слів та словосполук» де слухачам запропоновано замість них властиві українські вислови.

Професор І. Фаріон ознайомила загал із донедавна незваними міркуваннями видатного фізика й перекладача І. Пулюя про потребу формування питомої наукової мови в час існування української бездержавности на межі XIX – поч. XX сторіч і їхньої абсолютної

суголосности зі сьогоднішніми проблемами утвердження наукової термінології на рідномовній основі. Свою доповідь доповідачка побудувала на епістолярії мислителя про мову науки, освіти та просвіти.

Вагомий доробок – 4-томовий «Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник» презентувала невтомна д. мед. н. проф. Л. Петрух. До цієї фундаментальної праці, за її головування, доклалась когорта науковців-викладачів Львівського національного медичного університету ім. Д. Галицького.

Завершила пленарне засідання очільниця Товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка Львівської політехніки Х. Бурштинська. Її палкий виступ «Український Мойсей» було присвячено велетові українського письменства філософові-просвітнику Іванові Франку, до його 160-річчя.

У центрі уваги учасників першої секції «Теоретичні засади термінознавства. Лексикографія та міжмовні зв'язки» були доповіді: «Посібники з термінознавства й навчальний процес» завідувачка кафедри прикладного мовознавства ЛНУ ім. І. Франка І. Кочан, «Особливості формування курсу «Основи термінознавства» науковиця з Миколаєва Н. Філіпова, «Методика й технологія укладання «Японсько-українського словника» А. та В. Дмитруків (Львів). Про теоретичні аспекти укладання «Електронного багатомовного словника стоматологічних термінів» доповіла Ю. Дев'ятко (Одеса).

Одну з найсуперечливіших проблем «Уживання українських діеприкетників і перекладання російських «причастий» висвітлив співкладач двомовного новітнього Словника наукової мови В. Моргунюк (Київ).

Науковець Одеської національної академії харчових технологій О. Южакова заналізувала вагомий доробок свого керівника проф. Г. Віват – «Словник-довідник старовинних діалектних назв страв, продуктів, харчових виробів та кухонного начиння різних регіонів України».

Звітували про свою лепту також співкладачі «Українсько-латинсько-англійського медичного енциклопедичного словника»: І. Головка, М. Джура, О. Михайлик, М. Коваленко, Л. Кукурудза та Л. Шелепетень.

Значно менший обсягом, але не менш потрібний «Навчальний словник-мінімум базових медичних термінів» О. Мисак та С. Огейчук, презентував відповідальний секретар ТК 19 і співкладач Р. Мисак (Львів).

Серед найбільш представницької секції «Термінологія природничих знань», зокрема, доречно зазначити виступи її керівників д. т. н., проф І. Ребезнюка з Національного лісотехнічного університету України «Похідники від термінів: ліс-дерево-деревина» й завідувача кафедри української мови НУ «Львівська політехніка» Г. Вознюка щодо «Чужословів у системі української фінансово-економічної термінології». Протягом двох засідань цієї секції було заслухано такі доповіді їхніх краян: «Фразеологічні одиниці в системі української економічної термінології» Т. Конівіцької, «Тематична класифікація фізичних термінів-епонімів» Р. Микульчика, «Полісемія в українській електроенергетичній термінології» З. Куньч, «Структурно-словотвірні особливості сучасної комп'ютерної термінології» І. Ментинської, «Роль Української господарської академії в Подєбрадах (Чехія) для розвитку української термінології лісівництва» О. Бурковської, «Медичні терміни з компонентами карді(о)- та серц(е)- у сучасній українській мові» Г. Германович.

Об'єктом унормування термінології на матеріалі галузей: нафтогазової переймалися Є. Кобилянський, Б. Ярмолюк, Ю. Іщук, С. Коваленко, С. Бойченко, Л. Черняк (Київ), С. Дорошенко (Полтава); фінансової В. Зубченко, Ю. Мішура (Київ); комп'ютерної І. Ментинська, Г. Наконечна (Львів); металообробляння В. Плєскач (Запоріжжя); автотранспортної Н. Нікуліна (Харків); військової К. Панасюк (Львів); медичної В. Лисенко (Запоріжжя), Т. Луковенко (Слов'янськ); географічної – М. Влах (Львів).

На засіданнях секції «Термінологія гуманітарних знань» способи творення термінів розглянули на матеріалі терміносистем: філософської І. Дуцяк, С. Альбота (Львів);

лінгвістичної й літературознавчої О. Кринець, О. Чуешкова (Харків), Р. Жангазінова, Г. Крохмальна, Г. Городиловська (Львів), А. Медведів (Міннеаполіс США); музичної С. Булик-Верхола (Львів); правничої М. Єж (Вроцлав, Польща); архітектури й містобудування О. Кучеренко (Харків), Т. Мазур, А. Міщенко (Львів); спортивної І. Процик (Львів); навчальної Г. Сивокінь, Я. Мар'яно, Т. Картель, О. Зайцева (Одеса).

Зміст доповідей як виголошених, так й опублікованих у Віснику НУ «Львівська політехніка» [1] та Збірникові матеріалів конференції [2], учергове засвідчив про різноматичність й актуальність досліджень і значний науковий рівень учасників. Читачі можуть ознайомитись із текстами доповідей на інтернетсторінці Технічного комітету стандартизації науково-технічної термінології – http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_konf_14.htm.

На підсумковому засіданні було прийнято Ухвалу:

УХВАЛА

1. Звернутись до Міністерства освіти і науки України із пропозиціями:

1.1 Утворити при Правописній комісії термінологічний комітет науковців для розв'язання проблемних мовних питань науково-технічної термінології.

1.2 Запровадити обов'язкову мовно-термінологічну експертизу всіх текстів підручників і посібників для середньої, середньо-спеціальної та високої школи.

2. Звернутись до ДП «УкрНДНЦ» із пропозиціями:

2.1 Відновити роботу Науково-технічної комісії з питань термінології, яка діяла на початку 2000 рр. при Держстандарті України.

2.2 Забезпечити доступ усієї наукової спільноти до чинних термінологічних стандартів та підтримувати актуальний стан Національного банку термінів на своєму сайті.

3. Рекомендувати підкомітетові «Хімія» ТК 19 «Науково-технічна термінологія» (ТК СНТТ) внести такі зміни й доповнення до ДСТУ 2439-94:

3.1 Відновити написання «хемія», «хемік», «хемікат», «хемічний» і похідників.

3.2 Повернути традиційні українські назви хемічних елементів, подаючи у другій позиції їхні латинізовані назви.

4. Доручити ТК 19 розробити нову редакцію ДСТУ 2439..., урахувавши рекомендації пп. 3.1, 3.2, й подати її до ДП «УкрНДНЦ» відповідно до Плану національної стандартизації на 2017 р.

5. Чергову XV Міжнародну наукову конференцію «Проблеми української термінології *СловоСвіт 2018*» провести в Національному університеті «Львівська політехніка» у вересні 2018 р.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вісник Національного університету «Львівська політехніка» : Серія «Проблеми української термінології». – Л. : Вид-во Львівської політехніки, 2016. – № 842. – 182 с.
2. Проблеми української термінології : Збірник наукових праць учасників XIV Міжнародної наукової конференції «*СловоСвіт 2016*». – Л. : Вид-во Львівської політехніки, 2016. – 102 с.